

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

2	5	8	5	3
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	2
---	---	---	---

Master of Arts (Sociology) 2nd Semester

(2056)

POSITIVISTIC SOCIOLOGICAL THEORIES

Paper : SOC-R-425 (In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :- Attempt **five** questions in all including Question No. 1 which is compulsory and selecting **one** question from each unit.

1. Answer all the following in about **30-35** words each :

(1) Social Statics and Social Dynamics

(2) Anomie

(3) Kula Ring

(4) Neo-Functionalism

(5) Nadel on Social Structure

(6) Personality System

(7) Duality of Structure

(8) Structural Marxism

(9) Interest Groups

(10) Lords and Serfs.

10×2=20

UNIT-I

2. What are the core principles of Comte's positivism, and how did they elevate sociology above other sciences? 15
3. What distinguishes Radcliffe-Brown's structural-functionalism from Malinowski's functionalism? 15

UNIT-II

4. Critically evaluate Parsons' AGIL scheme as a model for social systems, discussing its strengths and limitations in explaining change. 15
5. Discuss Merton's middle-range theory approach and provide examples from his work on functions/dysfunctions. 15

UNIT-III

6. Define Structuralism. Discuss features of Structuralism of Levi Strauss. 15
7. Critically discuss Structuration theory of Anthony Giddens. 15

UNIT-IV

8. Critically examine the Marxian theory of class conflict in capitalist societies. How did Marx envisage the transformation of the working class from a 'class-in-itself' to a 'class-for-itself'? 15
9. "Conflict is not just about wealth; it is also about the control of interaction rituals." Elaborate on this statement with reference to Collins' theory. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- प्रश्न संख्या 1 (जो कि अनिवार्य है) सहित कुल पांच प्रश्नों का उत्तर दें और प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनें।

1. निम्नलिखित सभी प्रश्नों के उत्तर लगभग 30-35 शब्दों में दीजिए :

- (1) सामाजिक स्थैतिकी और सामाजिक गतिकी
- (2) एनोमी
- (3) कुला रिंग
- (4) नव-कार्यात्मकवाद
- (5) सामाजिक संरचना पर नाडेल
- (6) व्यक्तित्व प्रणाली

(7) संरचना का द्वैत

(8) संरचनात्मक मार्क्सवाद

(9) हित समूह

(10) सामंत और दास।

10×2=20

यूनिट-I

2. कॉम्टे के प्रत्यक्षवाद के मूल सिद्धांत क्या हैं, और उन्होंने समाजशास्त्र को अन्य विज्ञानों से ऊपर कैसे उठाया? 15
3. रेडक्लिफ-ब्राउन के संरचनात्मक-कार्यात्मकवाद को मालिनोव्स्की के कार्यात्मकवाद से क्या अलग करता है? 15

यूनिट-II

4. पार्सन्स की AGIL योजना का सामाजिक प्रणालियों के मॉडल के रूप में आलोचनात्मक मूल्यांकन करें, परिवर्तन की व्याख्या करने में इसकी खूबियों और सीमाओं पर चर्चा करें। 15
5. मर्टन के मध्य-श्रेणी सिद्धांत दृष्टिकोण पर चर्चा करें और उनके कार्य से कार्यों/अकार्यों के उदाहरण दें। 15

यूनिट-III

6. संरचनावाद को परिभाषित करें। लेवी स्ट्रॉस के संरचनावाद की विशेषताओं पर चर्चा करें। 15
7. एंथोनी गिडेंस के संरचनाकरण सिद्धांत पर आलोचनात्मक चर्चा करें। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜਾਂ ਮੇਂ ਵਰਗ ਸੰਬੰਧ ਕੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ। 'ਸ਼੍ਰੇਣੀ' ਮੇਂ ਵਰਗ' ਸੇ 'ਸ਼੍ਰੇਣੀ' ਕੇ ਲਿਏ ਵਰਗ' ਮੇਂ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਕ ਵਰਗ ਕੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀ ਕਲਪਨਾ ਕੈਸੇ ਕੀ? 15
9. 'ਸੰਬੰਧ ਕੇਵਲ ਧਨ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਧਨ ਅੰਤ:ਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਅਨੁਭਵਾਂ ਕੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਭੀ ਹੈ।' ਕੋਲਿਨਸ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੇ ਸੰਦਰਭ ਮੇਂ ਇਸ ਕਥਨ ਕੋ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਸਮਝਾਓ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।

1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

- (1) ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ
- (2) ਅਨੋਮੀ
- (3) ਕੁਲਾ ਰਿੰਗ
- (4) ਨਵ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ
- (5) ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਨਾਡੇਲ
- (6) ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

(7) ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਦਵੈਤ

(8) ਢਾਂਚਾਗਤ ਮਾਰਕਸਵਾਦ

(9) ਹਿਤ ਸਮੂਹ

(10) ਸਾਮੰਤ ਅਤੇ ਦਾਸ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਕਾਮਟੇ ਦੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ? 15
3. ਰੈਡਕਲਿਫ-ਬ੍ਰਾਊਨ ਦੇ ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਮੈਲਿਨੋਵਸਕੀ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ? 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਡਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਸਨਜ਼ ਦੀ AGIL ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ, ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
5. ਮਰਟਨ ਦੇ ਮੱਧ-ਰੇਂਜ ਸਿਧਾਂਤ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ/ਅਪਕਿਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸੰਰਚਨਾਵਾਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਲੇਵੀ ਸਟ੍ਰਾਸ ਦੇ ਸੰਰਚਨਾਵਾਦ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
7. ਐਂਥਨੀ ਗਿਡੇਂਸ ਦੇ ਸੰਰਚਨਾਕਰਣ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। ‘ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ’ ਤੋਂ ‘ਆਪਣੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ’ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ? 15
9. “ਟਕਰਾਅ ਸਿਰਫ਼ ਦੌਲਤ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਦੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹੈ।” ਕੋਲਿਨਜ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੋ। 15